

ANALIZA PRAKSE IZVJEŠTAVANJA O DRUŠTVENOJ ODGOVORNOSTI BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

CORPORATE SOCIAL DISCLOSURE PRACTICE OF BANKS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

IVANA DROPULIĆ, znanstveni suradnik

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu

JURE TOPIĆ, univ.spec.oec.

Diplomant Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Sažetak: *U izrazito neizvjesnom i konkurentnom okruženju kao značajan element postizanja konkurentske prednosti javlja se koncept društveno odgovornog poslovanja (DOP). Budući da je primjena DOP-a sve više prisutna u različitim djelatnostima svrha ovoga rada je utvrditi zastupljenost DOP-a u financijskoj djelatnosti, odnosno, poslovanju banaka u Republici Hrvatskoj (RH). Glavni cilj ovog rada je, na temelju dostupnih podataka sa internetskih stranica banaka, izračunati Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti te na temelju istoga zaključiti koliko banke u RH izvještavaju o DOP-u. Prema rezultatima istraživanja, velike i srednje banaka većinom objavljuju zaseban izvještaj o društvenoj odgovornosti, dok s druge strane, male banke još uvijek u pravilu izvještavaju o DOP-u u sklopu različitih poslovnih izvješća. Također, utvrđena je veza između veličine banke i opsega objavljenih informacija što znači da male banke u odnosu na srednje i velike banke manje izvještavaju o DOP-u na svojim internetskim stranicama. Što se tiče područja DOP-a, banke najviše izvještavaju o aktivnostima DOP-a iz područja uključenosti u zajednicu i dobročinstvo, a najmanje iz područja zaštite okoliša. Također, ni jedna banka ne izvještava o svim aktivnostima DOP-a dok čak tri banke ne izvještavaju o ni jednoj aktivnosti unutar područja DOP-a. Može se zaključiti da je izvještavanje o DOP-a prisutno u financijskoj djelatnosti i prihvaćeno od strane banaka mjereno Indeksom izvještavanja o društvenoj odgovornosti koji iznosi 7,65 (32%) međutim još uvijek ima dosta prostora za poboljšanjem u izvještavanju o dodatnim mjerama i aktivnostima u području društvene odgovornosti.*

Ključneriječi: *Društveno odgovorno poslovanje (DOP), Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti, financijska djelatnost, Republika Hrvatska*

Abstract: *In a highly uncertain and competitive environment, the concept of Corporate Social Responsibility (CSR) is emerging as an important element in the achievement of a competitive advantage. Since the use of CSR is increasingly present in different industry, the purpose of this paper is to determine the representation of CSR in the financial industry, that is, how banks in the Republic of Croatia (RH) have adopted this type of business. The main objective of this paper is to calculate the Corporate Social Disclosure Index (CSDI), based on the available data from banks' websites, and to conclude to what extent banks in the Republic of Croatia report about CSR. According to the survey results, large and medium-sized banks mostly publish a separate CSR report, while small banks still generally publish CSR information's as part of various business reports. Also, a link was found between the size of the bank and the extent of the published information, which means that small banks, compared to medium and large banks, report less about CSR on their websites. Regarding the aspects of CSR, banks report most on CSR activities in the aspect of community involvement and charity, and least in the aspect of environment protection. Also, neither bank reports on all CSR activities, while three banks do not report on any activity within the five aspects of CSR. According to the results obtained, a conclusion can be reached that the CSR reporting is present in the financial industry and has been accepted by banks as measured by the Corporate Social Disclosure Index, which reaches 7.65 (32%) but there is still room for improvement in reporting on additional measures and activities in the area of social responsibility.*

Key words: *Corporate Social Responsibility (CSR), Corporate Social Disclosure Index (CSDI), financial sector, Republic of Croatia*

UVOD

Društveno odgovorno poslovanje (DOP) se može definirati kao koncept koji opisuje interakciju između organizacije i društva, a predstavlja praksu poslovanja kojom organizacije dobrovoljno nastoje uskladiti svoje poslovanje sa potrebama društva.¹ Sve veći broj organizacija implementira društvenu odgovornost u svoje poslovanje radi unaprjeđenja poslovanja, boljih poslovnih rezultata te ostvarivanja konkurentne prednosti. Praksa primjene DOP-a je vrlo raznolika te uvelike ovisi o kontekstu u kojem se odvija², odnosno izazovi vezani uz DOP s kojima se banke suočavaju

1 Dropulić, I. (2019.) Društveno odgovorno poslovanje osiguravajućih i reosiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj, Republici Srbiji te Bosni i Hercegovini, working paper.

2 Vrdoljak Raguž, I. i Hazdovac, K. (2014.) Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa, Oeconomica Jadertina, Vol. 4, No.1, str. 40-58.

razlikuju se od onih s kojima se susreću organizacije iz drugih djelatnosti.³ Kao i u svakoj drugoj djelatnosti tako i u financijskoj djelatnosti je prisutna primjena DOP-a, a izvještavanje o poduzetim aktivnostima banaka je najčešće prezentirano na internetskim stranicama samih banaka. Zbog značajnog utjecaja koje banke imaju na društvo, njihove aktivnosti DOP-a kao i izvještavanje o istima ne bi trebalo uzimati olako.⁴ Budući da je primjena DOP-a sve više zastupljena u današnjem poslovanju,⁵ jedan od ciljeva ovog rada je utvrditi da li banke u RH izvještavaju o aktivnostima DOP-a na svojim internetskih stranicama. Osim toga želi se utvrditi vrijednost Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti banaka, te da li se je prosječna ocjena navedenog indeksa poboljšala u odnosu na prethodna istraživanja s obzirom na primjenu Direktive 2014/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća.

Rad se sastoji od pet poglavlja uključujući uvod i zaključak. U prvom poglavlju, uvodu, se objašnjava uloga i značaj DOP-a te njegova primjena i zastupljenost u financijskoj djelatnosti, odnosno, poslovanju banaka u RH. U drugom poglavlju se definira pojam DOP-a u literaturi i praksi. Treće poglavlje prikazuje metodologiju istraživanja dok su u četvrtom poglavlju prezentirani rezultati istraživanja. Na kraju rada, u petom poglavlju, iznose se osnovni zaključci do kojih se došlo provedbom istraživanja te preporuke za daljnja istraživanja ove problematike.

DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE (DOP) U LITERaturi I PRAKSI

U literaturi, ali i praksi ne postoji ujednačeno definiranje DOP-a, budući da se je stajalište o DOP-u mijenjalo tijekom vremena, tako da su neke definicija navedenog pojma slične, a neke se pak značajno razlikuju.⁶ Svjetsko poslovno vijeće za održivi razvoj (engl. World Business Council for Sustainable Development - WBCSD)⁷ definiralo je

3 Kundid, A. (2012.) Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski misao i praksa*, No. 2, str. 497-528.

4 Pérez, A. i del Bosque, I.R. (2012.) The Role of CSR in the Corporate Identity of Banking Service Providers, *Journal of Business Ethics*, Vol. 108, str. 145-166.

5 Rogošić, A. (2014.) Corporate social responsibility reporting of the banks in Bosnia and Herzegovina, Croatia and Montenegro, *Theoretical and Applied Economics*, Vol. 21, No. 9, str. 71-82.

6 Dropulić, I. i Čular, M. (2019.) The effect of corporate social disclosure practice on reporting quality: evidence from the insurance sector in Croatia, *Management: Journal of Contemporary Management Issues*, Vol. 24, No. 2, str. 23-38.

7 World Business Council for Sustainable Development (2002.) *The Business Case for Sustainable Development*:

društveno odgovorno poslovanje kao “predanost poslovanja organizacije u obliku doprinosa održivom gospodarskom razvoju, radu sa zaposlenicima, njihovim obiteljima, lokalnoj zajednici i društvu u cjelini kako bi se poboljšala njihova kvaliteta života.“ Kotler i Lee⁸ smatraju da je DOP slobodan izbor poslovanja za poboljšanje zajednice kroz diskrecijsku poslovnu praksu koja predstavlja neprisilan izbor u primjeni odgovornog poslovanja i stvaranja doprinosa u zajednici. Međutim, postoje i oponenti ovoga stajališta kao što je Friedman⁹ koji tvrdi da postoji samo jedna društvena odgovornost organizacije, a to je korištenje raspoloživih resursa kako bi se povećala dobit za dioničare, odnosno vlasnike organizacije. Što znači, ako bi organizacija angažirala svoje resurse za društvene potrebe, kao što su donacije, to bi smanjilo povrat za dioničare i profitabilnost.¹⁰ S obzirom na podijeljene stavove o DOP-u ne postoji jedna točna, precizna definicija DOP-a budući da su se stavovi i mišljenja mijenjaju kroz povijest istraživanja ove problematike.¹¹ Dakle, unatoč ili zbog činjenice da koncept DOP-a predstavlja jedno od područja koje je vrlo zastupljeno u današnjim istraživanjima, ono i dalje predstavlja predmet neslaganja i rasprava među istraživačima i praktičarima.¹² Međutim, izuzetno je važan značaj koji se pridaje transparentnosti i pojmovima poput DOP-a u interakciji između organizacije i društva, a koji stvaraju povjerenje, održivu konkurentnost i društveni napredak.¹³

Prema istraživanju Rogošić i Kundid¹⁴ o izvještavanju o društvenoj odgovornosti 32 banke koje su u razdoblju istraživanja poslovale u RH utvrđeno je kako manje banke imaju nizak indeks društveno odgovornog poslovanja što znači da slabo izvještavaju o DOP-u na svojim internetskim

Making a Difference towards the Earth Summit 2002 and Beyond, *Corporate Environmental Strategy*, Vol. 9, No. 3, str. 226-235.

8 Kotler, P. i Lee, N. (2009.), *DOP: društveno odgovorno poslovanje: suvremena teorija i najbolja praksa*, M.E.P. CONSULT d.o.o., Zagreb.

9 Friedman, M. (1962.), *Capitalism and Freedom*, University of Chicago Press, Chicago.

10 Pinkston, T. S. i Carroll, A. B. (1996.) *A Retrospective Examination of CSR Orientations: Have They Changed?*, *Journal of Business Ethics*, Vol. 15., No. 2, str. 199-206.

11 Snider, J., Hill, R. P. i Martin, D. (2003.) *Corporate Social Responsibility in the 21st Century: A View from the World's Most Successful Firms*, *Journal of Business Ethics*, Vol. 48., No. 2, str. 175-187.

12 Sigurthorsson, D. (2012.) *The Icelandic Banking Crisis: A Reason to Rethink CSR?*, *Journal of Business Ethics*, Vol. 111, str. 147-156.

13 Alcaraz, A.S. i Rodenas, S.P. (2013.) *The Spanish Banks in Face of the Corporate Social responsibility Standards: Previous Analysis of the Financial Crisis*, *Revista Brasileira de Gestão de Negócios /Review of Business Management*, Vol. 15, No. 49, str. 562-581.

14 Rogošić, A. i Kundid, A. (2012.) *Izvještavanje o društvenoj odgovornosti banaka u Hrvatskoj*, *Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, Vol. 3., No. 2, str. 15-20.

stranicama. Također, utvrđeno je da samo 3 banke objavljuju izvještaj o društvenoj odgovornosti dok ostale banke izvještavaju o aktivnostima iz područja DOP-a u sklopu različitih poslovnih izvještaja. Nadalje, utvrđeno je kako banke najviše izvještavaju o aktivnostima DOP-a koje se odnose na donacije i sponzorstva, posebne proizvode namijenjene lokalnoj zajednici te posebne pogodnosti koje nude klijentima, dok s druge strane najmanje izvještavaju o aktivnostima DOP-a koje se odnose na sigurnost i zaštitu na radu te o posebnim proizvodima za ekološke projekte.

Prema Kundid¹⁵ banke u RH najčešće identificiraju društveno odgovorno djelovanje s humanitarnim akcijama, donacijama i sponzorstvima koja su većinom fokusirana i strateški osmišljena. Osim toga, banke su više sklone iznošenju stavova o određenim pitanjima društvenog značaja, nego konkretnim akcijama i njihovoj kvantifikaciji i monetarizaciji. Također, na internetskim stranicama banke redovito izvještavaju o pozitivnim aspektima svoga poslovanja, dok je iznošenje informacija uz koje se mogu vezivati negativne konotacije minimizirano. Rogošić i Čaljkušić¹⁶ su proveli istraživanje o praksi DOP-a banaka u RH i Sloveniji te utvrdili da ne postoji razlika u on-line objavljivanju poduzetih aktivnosti iz područja DOP-a između banaka u dvije susjedne zemlje koje imaju sličnu političku i ekonomsku povijest te gospodarsko okruženje.

Sve do 2017. godine objavljivanje nefinancijskih izvještava bilo je u potpunosti na dobrovoljnoj osnovi dok se 2017. godine javlja određeni zakonski okvir koji regulira izvještavanje o društvenoj odgovornosti. Naime, Europska unija donosi direktivu 2014/95/EU¹⁷ prema kojoj veliki poduzetnici koji su subjekti od javnog interesa i koji na datum bilance prelaze kriterij prosječnog broja od 500 radnika tijekom prethodne poslovne godine u svoje izvještaje posloводства uključuju nefinancijsko izvještaje koje sadržava informacije u mjeri nužnoj za razumijevanje razvoja, poslovnih rezultata i položaja poduzetnika te učinka njegovih aktivnosti koje se odnose najmanje na okolišna, socijalna i kadrovska pitanja, poštovanje ljudskih prava, borbu protiv korupcije i pitanja u vezi s podmićivanjem.

15 Kundid, A. (2012.) Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski misao i praksa*, No. 2, str. 497-528.

16 Rogošić, A. i Čaljkušić, A. (2015.) Disclosure of the Socially Responsible Activities of the Banks in Croatia and Slovenia, U: Tipurić, D.; Daraboš, M. (ur.), 3rd International OFEL Conference on Governance, Management and Entrepreneurship, CIRU - Governance Research and Development Centre, Zagreb, str. 313-324.

17 Direktiva 2014/95/EU, Službeni list Europske unije, L 330, 15 studenoga 2014. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0095&from=EN> (pristup: 13.10.2019.)

Direktivom se poduzećima pruža i znatna fleksibilnost da objavljuju relevantne informacije na način koji smatraju najkorisnijim, među ostalim u zasebnom izvješću pri čemu se mogu oslanjati na međunarodne okvire, okvire EU-a ili nacionalne okvire.¹⁸ Budući da se kreditne institucije smatraju subjektima od javnog interesa prema Zakonu o računovodstvu¹⁹ za očekivati je visok stupanj transparentnosti i izvještavanja o aktivnostima društvene odgovornosti. U odnosu na rezultate prethodnih istraživanja prakse izvještavanja o društvenoj odgovornosti banaka u RH također je za očekivati povećanje stupnja izvještavanja o društvenoj odgovornosti.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Banke koje promiču DOP svoje poduzete aktivnosti iz područja DOP-a najčešće prezentiraju široj javnosti putem svojih internetskih stranica i to kao dio svog godišnjeg izvješća ili kao samostalno izvješće. Predmet ovoga istraživanja je izvještavanje o primjeni DOP-a na internetskim stranicama banaka koje djeluju na području RH, a kojima je Hrvatska narodna banka (HNB) dala odobrenje za rad. Utvrđeno je da u RH ima 20 banaka koje imaju odobrenje za rad te stoga one čine predmet istraživanja ovoga rada (Tablica 1).

Tablica 1. Popis banaka u RH

Naziv banke
Addiko Bank d.d., Zagreb
Agram banka d.d., Zagreb
Banka Kovanica d.d., Varaždin
Croatia banka d.d., Zagreb
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka
Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb
Imex banka d.d., Split
Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
J&T banka d.d., Varaždin
Karlovačka banka d.d., Karlovac
KentBank d.d., Zagreb

18 Smjernice za izvješćivanje o nefinancijskim informacijama, Službeni list Europske unije, C 215, 5 srpnja 2017. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&qid=1573677675956&from=HR](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&qid=1573677675956&from=HR) (pristup: 1.10.2019.)

19 Zakon o računovodstvu, Narodne novine 116/2018, 120/2016, 134/2015, 78/2015.

OTP banka Hrvatska d.d., Split
Partner banka d.d., Zagreb
Podravska banka d.d., Koprivnica
Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
Samoborska banka d.d., Samobor
Sberbank d.d., Zagreb
Slatinska banka d.d., Slatina
Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Izvor: Hrvatska narodna banka (HNB), dostupno na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/popis-kreditnih-institucija> (pristup: 03.12.2019.)

Prema podacima za 2018. godinu Zagrebačka banka ima najveću aktivnu i ostvareni dobitak prije poreza, dok Banka Kovanica ima najmanju aktivnu, a Croatia banka najveći ostvareni negativni rezultat. Od ukupno 20 banaka u RH, 12 banaka se svrstava u manje banke jer imaju aktivnu manju od 1% ukupne aktive banaka dok se 8 banaka klasificiraju kao velike i srednje banke.

Rogošić i Kundid²⁰ su dizajnirale Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti banaka (engl. Bank Social Disclosure Indeks - BSDI), koji se temeljeni na prethodnim istraživanjima ove tematike, a čiji je metodološki okvir korišten u ovome istraživanju. Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti (Tablica 2) se sastoji od 5 područja DOP-a unutar kojih se nalaze aktivnosti djelovanja kojih ukupno ima 24.

Tablica 2. Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti

Područja DOP-a	Aktivnosti unutar područja DOP-a
Uključenost u zajednicu i dobročinstvo	1) Donacije za zdravstvo 2) Donacije za znanost i obrazovanje 3) Donacije i sponzorstva umjetnosti i kulture 4) Donacije i sponzorstva sporta 5) Donacije u humanitarne svrhe i organizacija humanitarnih programa 6) Donacije humanitarnim organizacijama

20 Rogošić, A. i Kundid, A. (2012.) Izvještavanje o društvenoj odgovornosti banaka u Hrvatskoj, Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Vol. 3, No. 2, str. 15-20.

Ljudski resursi	7) Edukacija (seminari, usavršavanja i sl.) 8) Poštivanje osnovnih ljudskih i radničkih prava 9) Sigurnost na radu 10) Zapošljavanje (broj novozaposlenih) 11) Ispitivanje i maksimalizacija zadovoljstva 12) Jednakost među spolovima (ravnopravnost muškaraca i žena u upravi)
Poslovna strategija i tržišni odnosi	13) Antikorupcijski program 14) Etički kodeks 15) Zaštita osobnih podataka potrošača 16) Politika odnosa prema konkurenciji
Odnosi s klijentima i proizvodi/usluge	17) Nagrade 18) Posebne usluge 19) Nagrade za proizvode/usluge 20) Razvoj proizvoda/usluga
Zaštita okoliša	21) Donacije za ekološke projekte 22) Interna politika zaštite okoliša 23) Eksterna politika zaštite okoliša 24) Posebni proizvodi za ekološke projekte

Izvor: Topić, J. (2019.), Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, diplomski rad, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu, Split.

U periodu od svibnja do kolovoza 2019. godine istraživanjem i proučavanjem internetskih stranica banaka dodijeljena je ocjena svakoj banci vrednovanjem aktivnosti unutar područja DOP-a ocjenom 1 ili 0. Ukoliko banka izvještava o određenoj aktivnosti dodijeljena joj se vrijednost 1, a ako ne izvještava vrijednost 0. Svaka aktivnost pripada određenom području DOP-a, a suma dodijeljenih vrijednosti po promatranim područjima DOP-a definira Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti banaka. Najveća moguća ocjena je 24 što znači da banka izvještava o svim aktivnostima DOP-a, a najmanja 0 što bi značilo da banka o nijednoj aktivnosti iz područja DOP-a ne izvještava na svojim internetskim stranicama.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I DISKUSIJA

Nakon provedenog istraživanja mogu se elaborirati konačni rezultati koji pokazuju koliko banaka izvještava o pojedinom području DOP-a, o koliko područja DOP-a izvještava svaka banak, prosječnu ocjenu banaka

prema Indeksu izvještavanja o društvenoj odgovornosti te usporedbu sa prethodnim istraživanjima. Tablica 3 prikazuje koliko banaka izvještava o pojedinom području DOP-a.

Tablica 3. Broj banaka koje izvještavaju o pojedinom području DOP-a

Područje DOP-a	Broj banaka
Uključenost u zajednicu i dobročinstvo	11 (55 %)
Ljudski resursi	12 (60 %)
Poslovna strategija i tržišni odnosi	15 (75 %)
Odnosi s klijentima i proizvodi/usluge	15 (75 %)
Zaštita okoliša	6 (30 %)

Izvor: prikaz autora na temelju istraživanja

Iz područja poslovne strategije i tržišnih odnosa (75 %) te odnosi s klijentima i proizvodi/usluge (75 %) izvještava najveći broj banaka, dok znatno manji broj banaka izvještava iz područja zaštita okoliša (30 %). Ne postoji područje DOP-a o kojem izvještavaju sve banke, ali ne postoji ni područje DOP-a o kojem ne izvještava barem jedna banka. Također, može se vidjeti kako podjednak broj banaka izvještava o svim područjima DOP-a osim o području zaštite okoliša. Tablica 4 prikazuje ostvareni broj bodova 20 banaka u RH iz pojedinog područja DOP-a u odnosu na maksimalno mogući broj bodova.

Tablica 4. Ostvareni broj bodova iz pojedinog područja DOP-a

Područje DOP-a	Maksimalni broj bodova	Ostvareni broj bodova
Uključenost u zajednicu i dobročinstvo	120	44 (37%)
Ljudski resursi	120	39 (33%)
Poslovna strategija i tržišni odnosi	80	26 (33%)
Odnosi s klijentima i proizvodi/usluge	80	27 (34%)
Zaštita okoliša	80	17 (21%)

Izvor: prikaz autora na temelju istraživanja

Prema dobivenim rezultatima može se vidjeti kako banke najviše izvještavaju o aktivnostima DOP-a iz područja uključenost u zajednicu i dobročinstvo, a najmanje iz područja zaštita okoliša. Sva područja DOP-a ostvarila su podjednak broj bodova (od 33% do 37%) dok je jedini ekstrem područje zaštita okoliša sa samo 21% ostvarenih bodova. Tablica 5 prikazuje iz koliko područja DOP-a pojedina banka izvještava o poduzetim aktivnostima društvene odgovornosti, Indekse izvještavanja o društvenoj odgovornosti svake banke pojedinačno te ukupnu ocjenu DOP-a prema navedenom indeksu.

Tablica 5. Broj područja DOP-a i Indekse izvještavanja o društvenoj odgovornosti svake banke

Naziv banke	Broj područja DOP-a	Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti
Addiko Bank d.d., Zagreb	3	9
Agram banka d.d., Zagreb	2	2
Banka Kovanica d.d., Varaždin	3	4
Croatia banka d.d., Zagreb	4	13
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	5	15
Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb	5	17
Imex banka d.d., Split	1	1
Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag	3	5
J&T banka d.d., Varaždin	0	0
Karlovačka banka d.d., Karlovac	2	2
KentBank d.d., Zagreb	3	3
OTP banka Hrvatska d.d., Split	5	19
Partner banka d.d., Zagreb	0	0
Podravska banka d.d., Koprivnica	2	2
Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	5	21
Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	5	12
Samoborska banka d.d., Samobor	0	0
Sberbank d.d., Zagreb	3	5
Slatinska banka d.d., Slatina	3	6
Zagrebačka banka d.d., Zagreb	5	17
Broj ostvarenih bodova (max. 480)		153
Prosječni broj bodova		7,65

Izvor: prikaz autora na temelju istraživanja

Od 20 promatranih banaka, šest banaka izvještava iz svih 5 područja DOP-a na svojim internetskim stranicama. Nadalje, jedna banaka izvještava iz 4 područja, šest banaka izvještava iz 3 područja, tri banke izvještavaju iz 2 područja te jedna banka iz 1 područja DOP-a. J&T banka, Partner banka i Samoborska banka ne izvještavaju o poduzetim aktivnostima ni iz jednog područja DOP-a na svojim internetskim stranicama. Može se zaključiti da 65% (13) banaka izvještava iz 3 i više područja DOP-a dok 35% (7) banaka izvještava iz 2 i manje područja DOP-a na svojim internetskim stranicama.

Ocjena prema Indeksu izvještavanja o društvenoj odgovornosti za financijsku djelatnost u Hrvatskoj, odnosno sve promatrane banke, iznosi 7,65 ili 32%. To znači da je 20 promatranih banaka od ukupno 480 mogućih bodova ostvarilo 153 boda, odnosno 32%. Pojedinačne vrijednosti Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti pokazuju kako velike banke značajno odskoču od prosjeka, ali je ipak veći broj manjih banaka koji su bodovno ispod prosjeka. Od 20 promatranih banaka, 12 banaka se nalazi ispod prosjeka odnosno ima manje od 7,65 bodova dok je 8 banaka iznad prosjeka. J&T banka, Partner banka i Samoborska banka su ostvarile 0 bodova što znači da ne izvještavaju o nijednoj aktivnosti iz područja DOP-a na svojim internetskim stranicama što značajno utječe na pad prosječnog broja bodova. S druge strane, Privredna banka Zagreb je ostvarila najveći broj bodova prema navedenom indeksu te je jedina banka sa više od 20 bodova. Osim Privredne banke Zagreb, značajno pozitivno odstupanje od prosjeka može se uočiti kod OTP banke, Zagrebačke banke i Hrvatske poštanske banke.

U usporedbi sa rezultatima prethodnih istraživanja može se uočiti trend rasta Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti što znači da banke danas više izvještavaju o aktivnostima DOP-a na svojim internetskim stranicama. Prema istraživanju Rogošić i Kundid²¹ iz 2012. godine na uzorku od 32 banke koje su u razdoblju istraživanja poslovale u RH utvrđeno je kako je srednja vrijednost Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti banaka 3,87. U odnosu na rezultate navedenog istraživanja, razlika je u tome da danas većina velikih i srednjih banaka objavljuje zaseban izvještaj o društvenoj odgovornosti dok manje banke još uvijek u pravilu izvještavaju o društvenoj odgovornosti u sklopu različitih poslovnih izvještaja. Osim toga i danas se može potvrditi pretpostavka

21 Rogošić, A. i Kundid, A. (2012.) Izvještavanje o društvenoj odgovornosti banaka u Hrvatskoj, Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Vol. 3, No. 2, str. 15-20.

o utjecaju veličine banke na opseg objavljenih informacija što znači da i danas male banke u odnosu na srednje i velike banke manje izvještavaju o DOP-u na svojim internetskim stranicama. Prema istraživanju Kundid²² iz 2012. godine Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti 10 odabranih srednjih i velikih banaka iznosi 50% dok u ovom istraživanju iznosi 32%, međutim, u ovom istraživanju su bile uključene i manje banke (12 banaka) koje se nalaze ispod prosjeka te znatno utječu na smanjenje prosječnog broja bodova. Radi navedenog, u sljedećoj tablici (Tablica 6.) su prikazani rezultati samo za srednje i velike banke (iste banke koje su bile predmet oba istraživanja).

Tablica 6. Usporedba Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti

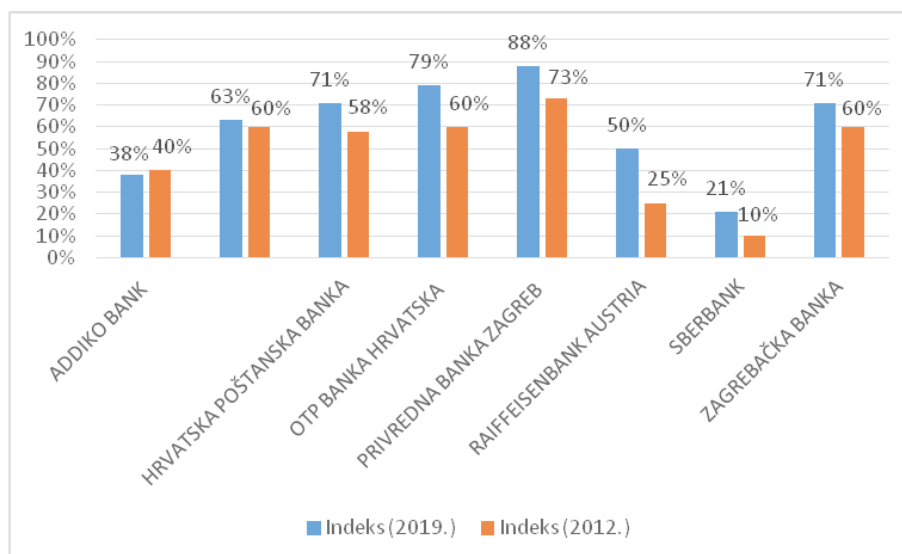
Rb.	Naziv banke	Indeks % (2012.)	Indeks % (2019.)
1.	Addiko Bank d.d., Zagreb	40%	38%
2.	Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	60%	63%
3.	Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb	58%	71%
4.	OTP banka Hrvatska d.d., Split	60%	79%
5.	Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	73%	88%
6.	Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	25%	50%
7.	Sberbank d.d., Zagreb	10%	21%
8.	Zagrebačka banka d.d., Zagreb	60%	71%
Prosječni broj bodova %		48%	60%

Izvor: prikaz autora na temelju istraživanja

Iz prethodne tablice može se vidjeti kako Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti srednjih i velikih banaka koje su uključene u oba istraživanja, iznosi 60% dok je 2012. godine iznosio 48% što znači da srednje i velike banke više izvještavaju o DOP-u u odnosu na promatranu 2012. godinu. Navedeni rezultati su prikazani i na Grafikonu 1.

²² Kundid, A. (2012.) Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, Ekonomska misao i praksa, No. 2, str. 497-528.

Grafikon 1. Usporedba Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti

Izvor: prikaz autora na temelju istraživanja

Može se uočiti kako sve banke, izuzev Addiko banke, više izvještavaju o DOP-u na svojim internetskim stranicama u odnosu na 2012. godinu. Addiko banka, koja je do srpnja 2016. godine bila Hypo Alpe Adria banka, neznatno manje izvještava o poduzetim aktivnostima iz područja DOP-a na svojim internetskim stranicama.

ZAKLJUČAK

S obzirom na sve veću prisutnost društvene odgovornosti u poslovanju organizacija u različitim djelatnostima cilj ovoga rada je istražiti i utvrditi zastupljenost DOP-a u poslovanju banaka u RH. Istraživanjem je obuhvaćeno svih 20 banaka koje trenutno posluju u RH i imaju dozvolu za rad od HNB-a. Prema rezultatima istraživanja Indeks izvještavanja o društvenoj odgovornosti iznosi 7,65 ili 32% što znači da većina banaka barem u nekom obliku izvještava o aktivnostima DOP-a, međutim postoje razlike u količini informacija koje banke prezentiraju na svojim internetskim stranicama. Od 20 promatranih banaka, 12 banaka se nalazi ispod prosjeka odnosno ima manje od 7,65 bodova. Najveći broj banaka izvještava iz područja poslovne strategije i tržišnih odnosa te odnosi s klijentima i proizvodi/usluge, dok znatno manji broj banaka izvještava iz područja zaštita okoliša.

Također, rezultati istraživanja pokazuju i razliku u opsegu i načinu objavljenih informacija o DOP-u s obzirom na veličinu banke. Manje banke, odnosno banke koje imaju aktivnu manju od 1% od ukupne aktive banaka, imaju slabo razvijenu praksu izvještavanja o DOP-u. Tri manje banke uopće ne izvještavaju na svojim internetskim stranicama o aktivnostima ni iz jednog područja DOP-a, a svi pojedinačni Indeksi izvještavanja o društvenoj odgovornosti manjih banaka su ispod prosječne vrijednosti indeksa svih 20 banaka koje posluju u RH. Također, manje banke ne izrađuju zaseban izvještaj o DOP-u i u pravilu informacije o poduzetim aktivnostima iz područja DOP-a objavljuju u sklopu informacija za javnost. S druge strane, velike i srednje banke imaju dobro razvijenu praksu izvještavanja o DOP-u te u pravilu informacije objavljuju u okviru zasebnog izvještaja o DOP-u, te imaju posebne odjeljke na svojim internetskim stranicama gdje objavljuju informacije o poduzetim aktivnostima iz područja društvene odgovornosti. S obzirom na navedeno, može se zaključiti kako je DOP dio poslovne strategije i djelovanja velikih i srednjih banaka.

U usporedbi sa rezultatima prethodnih istraživanja može se uočiti trend rasta Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti što znači da banke danas više izvještavaju o aktivnostima DOP-a na svojim internetskim stranicama. Srednje i velike banke sve više prepoznaju važnost društvene odgovornosti te više izvještavaju o aktivnostima DOP-u u odnosu na prethodna razdoblja što predstavlja značajan napredak, te je za očekivati kako će velike i srednje banke daljnjim razvojem društvene svijesti sve više primjenjivati načela DOP-a te o tome izvještavati širu javnost i sve zainteresirane dionike. Međutim, manje banke i dalje imaju slabo razvijenu praksu DOP-a vjerojatno zbog manje profitabilnosti u odnosu na velike i srednje banke što potvrđuje međuovisnost financijske uspješnosti i društvene angažiranosti.

S obzirom na sve navedeno može se zaključiti da još uvijek ima prostora za unaprjeđenjem u izvještavanju o aktivnostima iz područja DOP-a. Banke su još uvijek najviše posvećene izvještavanju o aktivnostima iz područja uključenost u zajednicu i dobročinstvo kao što su donacije, humanitarne akcije i sponzorstva. S druge strane, banke i danas najviše zanemaruju izvještavanje o aktivnostima iz područja zaštita okoliša. Obveza predaje nefinancijskih izvješća, koja obuhvaćaju ekološke i socijalne aspekte poslovanja prema Direktivi 2014/95/EU, na snazi je od 2017. godine zbog čega se može očekivati daljnji rast Indeksa izvještavanja o društvenoj odgovornosti u narednim godinama s obzirom da će se ti izvještaji moći pronaći na internetskim stranicama samih banaka.

LITERATURA

1. Alcaraz, A.S. i Rodenas, S.P. (2013.) The Spanish Banks in Face of the Corporate Social responsibility Standards: Previous Analysis of the Financial Crisis, *Revista Brasileira de Gestão de Negócios /Review of Business Management*, Vol. 15, No. 49, str. 562-581.
2. Direktiva 2014/95/EU, Službeni list Europske unije, L 330, 15 studenoga 2014. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0095&from=EN> (pristup: 13.10.2019.)
3. Dropulić, I. (2019.) Društveno odgovorno poslovanje osiguravajućih i reosiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj, Republici Srbiji te Bosni i Hercegovini, working paper.
4. Dropulić, I. i Čular, M. (2019.) The effect of corporate social disclosure practice on reporting quality: evidence from the insurance sector in Croatia, *Management: Journal of Contemporary Management Issues*, Vol. 24, No. 2, str. 23-38.
5. Friedman, M. (1962.), *Capitalism and Freedom*, University of Chicago Press, Chicago.
6. Hrvatska narodna banka (HNB), dostupno na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/popis-kreditnih-institucija> (pristup: 03.12.2019.)
7. Kotler, P. i Lee, N. (2009.), *DOP: društveno odgovorno poslovanje: suvremena teorija i najbolja praksa*, M.E.P. CONSULT d.o.o., Zagreb.
8. Kundid, A. (2012.) Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski misao i praksa*, No. 2, str. 497-528.
9. Pérez, A. i del Bosque, I.R. (2012.) The Role of CSR in the Corporate Identity of Banking Service Providers, *Journal of Business Ethics*, Vol. 108, str. 145-166.
10. Pinkston, T. S. i Carroll, A. B. (1996.) A Retrospective Examination of CSR Orientations: Have They Changed?, *Journal of Business Ethics*, Vol. 15, No. 2, str. 199-206.
11. Rogošić, A. (2014.) Corporate social responsibility reporting of the banks in Bosnia and Herzegovina, Croatia and Montenegro, *Theoretical and Applied Economics*, Vol. 21, No. 9, str. 71-82.
12. Rogošić, A. i Čaljkusić, A. (2015.) Disclosure of the Socially

- Responsible Activities of the Banks in Croatia and Slovenia, U: Tipurić, D.; Daraboš, M. (ur.), 3rd International OFEL Conference on Governance, Management and Entrepreneurship, CIRU - Governance Research and Development Centre, Zagreb, str. 313-324.
13. Rogošić, A. i Kundid, A. (2012.) Izvještavanje o društvenoj odgovornosti banaka u Hrvatskoj, *Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, Vol. 3, No. 2, str. 15-20.
 14. Sigurthorsson, D. (2012.) The Icelandic Banking Crisis: A Reason to Rethink CSR?, *Journal of Business Ethics*, Vol. 111, str. 147-156.
 15. Smjernice za izvješćivanje o nefinancijskim informacijama, *Službeni list Europske unije*, C 215, 5 srpnja 2017. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&qid=1573677675956&from=HR](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&qid=1573677675956&from=HR) (pristup: 1.10.2019.)
 16. Snider, J., Hill, R. P. i Martin, D. (2003.) Corporate Social Responsibility in the 21st Century: A View from the World's Most Successful Firms, *Journal of Business Ethics*, Vol. 48, No. 2, str. 175-187.
 17. Topić, J. (2019.), Društveno odgovorno poslovanje banaka u Republici Hrvatskoj, diplomski rad, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu, Split.
 18. Vrdoljak Raguž, I. i Hazdovac, K. (2014.) Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa, *Oeconomica Jadertina*, Vol. 4, No. 1, str. 40-58.
 19. World Business Council for Sustainable Development (2002.) The Business Case for Sustainable Development: Making a Difference towards the Earth Summit 2002 and Beyond, *Corporate Environmental Strategy*, Vol. 9, No. 3, str. 226-235.
 20. Zakon o računovodstvu, *Narodne novine* 116/2018, 120/2016, 134/2015, 78/2015.